

Data: 25.05.2022

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

ULGA NA ZŁE DŁUGI – OBOWIĄZKI DŁUŻNIKA

Przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych nakładają na podatników obowiązek zwiększenia podstawy opodatkowania o zaliczaną do kosztów uzyskania przychodów wartość zobowiązania do zapłaty świadczenia pieniężnego – jeżeli zobowiązanie nie zostało uregulowane i upłynęło 90 dni od dnia upływu terminu zapłaty określonego na fakturze lub w umowie.

Podatnicy powinni weryfikować niezapłacone zobowiązania, zarówno sporządzając zeznanie roczne, jak i kalkując zaliczki na podatek (z wyłączeniem zaliczek uproszczonych). Pojawiają się jednak wątpliwości, czy dłużnik zawsze ma obowiązek zwiększać podstawę opodatkowania oraz czy po zapłacie zobowiązania przysługuje mu prawo do odzyskania uregulowanej kwoty w całości.

WARTOŚĆ ZOBOWIĄZANIA NIE ZALICZONA DO KOSZTÓW

W sytuacji, gdy podatnik nie zaliczył wartości zobowiązania do kosztów uzyskania przychodów, obowiązek zwiększenia podstawy opodatkowania uzależniony jest od rodzaju wydatków.

Możemy mieć do czynienia z wydatkami, które przejściowo nie zostały ujęte w kosztach podatkowych np. wydatki inwestycyjne lub wydatki na towary znajdujące się na magazynie, albo z wydatkami niemogącymi nigdy stanowić kosztów podatkowych.

Ustawodawca posługuje się pojęciem wartości zobowiązania zaliczanej do kosztów uzyskania przychodów, a więc takiej, która może być zaliczona do kosztów podatkowych również w przeszłości.

Zatem podatnika, który nie uregulował faktury za wydatki niemogące stanowić kosztów uzyskania przychodów, np. koszty reprezentacji, nie będą dotyczyły obowiązki dłużnika z tytułu ulgi na złe długi. Brak zapłaty za taką fakturę nie rodzi po stronie podatnika obowiązku zwiększenia podstawy opodatkowania o wartość zobowiązania.

Inaczej natomiast musi postąpić dłużnik, który nie uregulował faktury za wydatki inwestycyjne lub wydatki na towary, które będą stanowiły koszty uzyskania przychodów w przyszłości – w momencie dokonywania odpisów amortyzacyjnych lub w momencie sprzedaży towaru. Podatnik ten będzie zobowiązany zwiększyć podstawę opodatkowania. Nie ma znaczenia to, że wydatki te nie zostały jeszcze ujęte w kosztach podatkowych. Podobnie będzie w przypadku, gdy brak ujęcia danego wydatku (stanowiącego co do zasady koszt podatkowy) przez dłużnika w kosztach podatkowych nastąpił np. w wyniku przeoczenia.

UWAGA!

Brak zapłaty za fakturę nie pozbawia podatnika prawa do rozliczenia wydatków w kosztach podatkowych w przyszłości, np. ujmując amortyzację środka trwałego w kosztach. Z przepisów o uldze nie wynika, że nieuregulowane wydatki nie stanowią kosztu podatkowego dłużnika (wydatki te bowiem są w dalszym ciągu kosztem podatkowym), lecz przepisy obligują do dokonania korekty przez dłużnika na poziomie podstawy opodatkowania/straty.

STRATA PODATKOWA

Poniesienie straty podatkowej nie zwalnia dłużnika z obowiązku ujęcia wartości niezapłaconego zobowiązania w zeznaniu rocznym. W takiej sytuacji podatnik powinien zmniejszyć kwotę straty o zaliczaną do kosztów podatkowych wartość zobowiązania. Jeżeli wartość zobowiązania jest wyższa od kwoty straty podlegającej zmniejszeniu, to różnica będzie zwiększała podstawę opodatkowania.

Jeśli podatnik osiągnął dochód i rozlicza stratę z lat poprzednich, w pierwszej kolejności powinien pomniejszyć dochód o wartość przysługującą mu do rozliczenia straty, a następnie zwiększyć podstawę opodatkowania.

PRZYKŁAD 1.

Podatnik osiągnął w 2021 roku dochód w wysokości 100 tys. zł, a wysokość straty za 2020 r. wynosi 50 tys. zł. Podatnik, składając zeznanie CIT-8, musi rozliczyć wartość niezapłaconego zobowiązania w wysokości 15 tys. zł (kwota netto zaliczona do kosztów podatkowych). Najpierw należy ustalić podstawę opodatkowania, obniżając dochód o wysokość rozliczanej straty. Dla strat powstałych w roku podatkowym rozpoczynającym się 1 stycznia 2019 r. i w latach późniejszych podatnikowi przysługuje prawo do jednorazowego obniżenia dochodu o stratę nieprzekraczającą 5 mln zł (nie więcej niż 50 proc. straty). Wobec tego w najbliższych kolejno po sobie następujących 5 latach podatkowych podatnik będzie mógł rozliczyć stratę za rok 2020 w całości.

Podstawa opodatkowania = dochód – strata z lat poprzednich, a zatem:

$$100\ 000\ \text{zł} - 50\ 000\ \text{zł} = 50\ 000\ \text{zł}.$$

W omawianym przypadku podatnik ustaloną w ten sposób podstawę opodatkowania będzie zobowiązany zwiększyć o wartość niezapłaconego zobowiązania.

Podstawa opodatkowania po uwzględnieniu ulgi na złe długi będzie zatem wynosić:

$$50\ 000 + 15\ 000\ \text{zł} = 65\ 000\ \text{zł}.$$

Od ustalonej w ten sposób podstawy opodatkowania należy obliczyć podatek, stosując odpowiednią stawkę.

Inaczej postąpi podatnik, który rozlicza wartość nieuregulowanego zobowiązania przy kalkulacji zaliczek na podatek. Ustawa o CIT nakłada na dłużników jedynie obowiązek zwiększenia dochodu o zaliczaną do kosztów podatkowych wartość nieuregulowanego zobowiązania. Podatnik, który ponosi stratę w ciągu roku, nie będzie więc zobowiązany do rozliczania wartości nieuregulowanego zobowiązania przy kalkulacji zaliczek na podatek.

MOMENT ZAPŁATY ZOBOWIĄZANIA

Podatnicy muszą uwzględniać niezapłacone zobowiązania zarówno w zeznaniu rocznym, jak i przy kalkulacji zaliczek na podatek (innych niż zaliczki uproszczone). Obowiązek zwiększenia podstawy opodatkowania lub zmniejszenia straty dotyczy sytuacji, w

których zobowiązanie nie zostanie uregulowane do dnia złożenia zeznania podatkowego, a przy kalkulacji zaliczek – do dnia terminu płatności zaliczki. Jeżeli dłużnik dostrzeże nieuregulowane zobowiązanie przy kalkulacji podatku lub zaliczki, to będzie mógł uniknąć jego rozliczenia, pod warunkiem że ureguje je w wymienionych wcześniej terminach.

Uwaga!

Podatnik, który uwzględnił wartość zobowiązania w zeznaniu rocznym lub przy kalkulacji zaliczki na podatek, po jego uregulowaniu ma prawo do odzyskania zapłaconej kwoty w granicach przewidzianych w ustawie. Kalkulacja zaliczek

Przy kalkulacji zaliczek na podatek dłużnik, który zwiększył dochód stanowiący podstawę obliczenia zaliczki, zmniejszy dochód w tym okresie rozliczeniowym roku podatkowego, w którym zobowiązanie zostało uregulowane.

PRZYKŁAD 2.

W lutym 2021 roku upłynęło 90 dni od terminu zapłaty zobowiązania (wydatek stanowi koszt podatkowy) w wysokości 2 tys. zł. Podatnik wpłacający miesięczne zaliczki na podatek nie uregulował tego zobowiązania do 20 marca 2021 r. (termin zapłaty zaliczki za luty), dlatego zwiększył dochód w wysokości 10 tys. zł o wartość nieuregulowanego zobowiązania w wysokości 2 tys. zł. Dłużnik uregulował w całości zaległość w maju 2021 roku, zatem podatnik przy kalkulacji zaliczki na podatek za maj 2021 r. zmniejszy dochód o tę wartość.

ZEZNANIE ROCZNE

W przypadku składania zeznania rocznego podatnik, który dokonał w poprzednim roku zwiększenia podstawy opodatkowania lub zmniejszenia straty, a następnie w kolejnym roku uregulował zobowiązanie, jest uprawniony do zmniejszenia podstawy opodatkowania lub zwiększenia straty w zeznaniu podatkowym składanym za ten rok, w którym zobowiązanie zostało uregulowane.

Jeżeli jednak wartość zmniejszenia podstawy opodatkowania jest wyższa od tej podstawy, to zmniejszenia podstawy opodatkowania o nieodliczoną wartość dokonuje się w kolejnych latach podatkowych – nie dłużej jednak niż przez okres trzech lat, licząc od końca roku podatkowego, za który powstało prawo do zmniejszenia.

PRZYKŁAD 3.

Podatnik, składając zeznanie podatkowe za 2020 rok, był zobowiązany do zwiększenia podstawy opodatkowania o wartość niezapłaconego zobowiązania w wysokości 15 tys. zł. Zobowiązanie to zostało uregulowane w 2021 roku. Podstawa opodatkowania w zeznaniu podatkowym za 2021 rok wynosi 8 tys. zł. Dłużnikowi przysługuje zatem prawo do obniżenia podstawy opodatkowania jedynie o 8 tys. zł. Pozostała wartość zobowiązania w wysokości 7 tys. zł będzie mogła zostać rozliczona w kolejnych trzech latach podatkowych, a więc w zeznaniach podatkowych składanych za lata: 2022, 2023 oraz 2024.

POZOSTAŁE WARUNKI

Obowiązki po stronie dłużnika powstają, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- transakcje handlowe nie są dokonywane pomiędzy podmiotami powiązаныmi;

- dłużnik na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego dzień złożenia zeznania podatkowego nie jest w trakcie postępowania restrukturyzacyjnego, postępowania upadłościowego lub w trakcie likwidacji;
- od daty wystawienia faktury lub zawarcia umowy dokumentującej wierzytelność nie upłynęły 2 lata, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym została wystawiona faktura lub została zawarta umowa;
- transakcja handlowa zawarta jest w ramach działalności wierzyciela oraz działalności dłużnika, z których dochody podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym na terytorium RP.

Ponadto dłużnik, składając zeznanie CIT-8, powinien wypełnić załącznik CIT/WZ, w którym zobowiązany jest podać dane dotyczące wierzyciela/wierzycieli oraz nieuregulowanego zobowiązania (numer dokumentu, wartość). Załącznik ten dłużnik wypełnia również, składając zeznanie za rok podatkowy, w którym uregulował zobowiązanie.

KSIĘGI RACHUNKOWE

W przeciwieństwie do ulgi na złe długi w podatku VAT (z którą wiąże się odpowiednie księgowanie) zwiększenia podstawy opodatkowania lub zmniejszenia straty przez dłużnika nie wymagają przeprowadzenia żadnego księgowania. Podatnik musi jedynie uwzględnić nieuregulowane zobowiązanie w rozliczeniu podatku (statystycznie). Należy jednak pamiętać, że może powstać obowiązek ustalenia aktywów z tytułu podatku odroczonego.

Aktywa ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia. U podatnika, który dokonał zwiększenia podstawy opodatkowania lub zmniejszenia straty i zamierza uregulować zobowiązanie w przyszłości, powstaje zatem podstawa do ustalenia aktywa z tytułu podatku odroczonego, a następnie ujęcia go w księgach rachunkowych.

Zdaniem autora: Podatnicy, składając zeznanie roczne, a także kalkulując zaliczki na podatek, są zobowiązani dokonać korekty z tytułu nieuregulowanego zobowiązania, jeżeli jego wartość może być zaliczona do kosztów podatkowych. Zapłata zobowiązania w późniejszym terminie uprawiania podatników do odzyskania wartości zapłaconego zobowiązania w granicach przewidzianych w ustawie. Wykazanie straty w zeznaniu rocznym nie zwalnia jednak podatnika z rozliczenia nieuregulowanego zobowiązania. Jeśli podatnik osiąga dochód i rozlicza stratę z lat poprzednich, w pierwszej kolejności powinien rozliczyć stratę, a następnie nieuregulowane zobowiązanie.

Agnieszka Jurcimińska-Pawlik, starsza księgowa, doradca podatkowy [w gliwickim biurze Rödl & Partner](#)